

Шормо эл, порымлык да гым берр!

22-шо (3254) №,
2016 ий 28 май,
шуматкече.

ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

28 май – Пограничникын кечыже

ЭЛНАН ЧЕКШЕ – УШАНЛЕ КИДЫШТЕ

Совнаркомын декретше дene 1918 ийыште РСФСР-ыште пограничный охрaным ыштыме.

Россий
воктене 18 эл
верланен.

Дмитрий ИВАНОВЫН сүретше.
Волжский, Пётъял.

Изи рвезылан модыш пистолет, автомат, машина, танк дene модаш пеш келша. Компьютер денат лүйкален, поктылын модыт, түрлө машина дene кудалышташ йöратат. А молан гын тыланда, рвезе-влак, кушкын шумекыда, пограничник лияш огыл? Тунам вара йоча годсо шонымашда шукталт кер-теш. Вет пограничникын чыла тиде уло: винтовко, пулемёт, боеприпас, «Муха» гранатомёт, «Тверь» пушко, «Пернач» пистолет да молат. Кызытсе россия армийын погранвойскаштыже служитлыше-влак бронетанк, катер дene коштыт, вертолёт дene чонештылыт – саркурал чот виян! Ужар погонан салтак-шамыч мландымбалне, вүд үмбалне, южышто элнан чекшым аралат да оролат. Да эше пограничник пелен эреак пий уло, вет сайын туныктымо пий границым пудыртышо-влакым кучаш полша. Пайремда дene, пагалыме пограничник-влак!

В.ВАСИЛЬЕВА,
МарГУ-н студенткыже.

Конкурсым иктешлена

Мариин тувыра рүдер 1 июньышто Национальный президент школ-интернатыште «Изи мör» йоча пайремым эртара. Электровий да электротул дene кылдалтше конкурснам тушто иктешлена. Сенгышыш лекше да конкурсыш ушнышо кажне йочам 1 июньышто Йошкар-Олаште вучена. Төрлатен каласена: газетнан кодшо номерыштыже сенгыше-влак кокла гыч Ангелина **ФОМИНЫ-ХЫН** фамилийжым **ФОМИНА** манын возенна. Нелеш налаш огыл манын йодына.

Пагалыме йдыр-рвезе-влак!

1 июнь - Йоча-влакым ара-лыме тўнямбал кече. Йоча пагыт - ик эн волгыдо да весела жап. Элыштына йоча-влак пиалан лийышт манын, кугыжаныш кучем велым шагал огыл паша ышталтеш. Икшывым сайын кушташ да тазалыкыштым шуараш йоным ыштыме шотышто Марий Эл Кугыжаныш Погынат изи огыл надырым пышта.

Пагалыме йоча-влак! Марий Эл Кугыжаныш Погын лўм дене чыладам пайрем дене саламлем. Ончыкыжымат ача-ава, коча-кова ден туныктышо-влакын мутыштым колышташ, школышто сайын тунемаш, спорт дене пентгыде кылым кучаш тыланем. Шке калыкнам пагалаш, шочмо йылмынам аклаш алал кумылын темлем. Марий тўвыранам йораташ да эреак вианден толаш, кугезе йўланам жаплаш да чоныштыда марий шўлышым чотрак ылыжташ ўжам. Вет лач те мемнан ончыкылыкна да ўшанна улыда. Тек вуй ўмбалныда эре канде кава лиеш!

Марий Эл Кугыжаныш Погын председателын алмаштышыже Анатолий Николаевич ИВАНОВ

Волжский районысо Памар школын тунемшыже Софья ПЕТРОВА (снимкыште) 3 «А» классым сайын тунем пытара. Пеш ныжыл, ласка ўдыр. Тудын изи шўм-чоныштыжо тугай кугу йоратымаш ила, кугырак-влаклан браш гына коদেশ. Ты йоратымашым Софья почеламут корнылаш пышта. Шочмо вернерген возымыжым регион-влак коклаште эртаралтше «Волшебное русское слово» конкурсышто лудын пуэн да 1-ше верым налын. Ўдыр лудеш - шинчаже йўла, йоратымаш тулжо йырым-йыр шарла. Софьям сенгымашыж дене саламлена, йоратымашыже тек чылам ырыкта.

А.ЭМАНОВА.

Онгыштышт - йошкар галстук

19 майыште 4-ше классыште тунемше-влакым пионерыш пуртышна. Нунышт товатлыме мутым ойлышт. Костёрым кажне ийын ойыртемалтше тунемше-влак

19 май - Пионерийын кечыже.

ылыжтат. Тений Дима Гавриловлан, Максим Степановлан, Евгений Ивановлан ўшаныме. Школын библиотекарьже Т.В.Семёнова йоча-влаклан грамот ден пөлекым кучыктыш. Пионер радамыш пурышо-влаклан тиде кече ўмыреш ушешышт коদেশ.

«ШОНАНПЫЛ» йоча организацийын егже-влак. Волжский, Пётъял.

Он-дак «кино» мутым тўрлө элыште тўрлө семын ойленят: хромо-, фоно-, мега-скопграф, «кинемоша» да молат. Российышке «кино» мут Германый гыч толын.

Тыгай акцияым йочасадшына кажне ийын эртарена. Воспитатель да йоча-влак шошым пеледыш нөшмым ўдена, вара кушмыштым эскерена, вўдым шавена. Шындаш жап шумек, кажне йочалан пеледыш росотам пеленже пуэн колтена (снимкыште). Тудым икшыве мөнгысө пакчаштыже кенеж мучко ончен кушта.

Ирина СЕМЕНОВА.
Медведево,
У Арбан.

Йоратен пижат гын, чыла паша ышталтеш.
Калыкмут.

Сенгымашым конден

Республикысе курчак театр «Милый волшебник кукольной страны» конкурсым эртарен. Мемнан йочасад «Шортнё чывиге» геройдене «Любимый персонаж спектакле» номинацийыште лауреат лийын. Ме, йоча-влак, Курчак театрышке «Маленькая фея» йомакым ончаш миенна.

Настя ТИМОФЕЕВА.
Морко, 1-ше номеран йочасад.

Ныя йолан

Йолташна

Ўшанле Гром

Пиемын лўмжō – Гром. Лўмжō лўдыкшын йонга гынат, шкеже йōршеш осал огыл. Поро, модаш йōра-тыше. Пунжо шеме, коклаште ош пале-влак улыт. Громын ик шинчаже ужар тўсан, весыже канде. Молан тыге, мый ом умыло. Южгунам тудо мыйым школ марте ужата. Урок деч вара ял урем дене ошкылмем ужешат, ваштарешем кудал толеш. Гром – мыйын эн ўшанле йолташем.

Полина НОСКОВА, 5-ше класс.
Оршанке, Упша.

Чот йōратем

Чортан пырысна пеш писе. Тудо куанен кудалыштеш. Мый пырысем дене модам да тамлым пукшем.

Малыш пийнамат пеш йōратем. Тудо чыла ойлымым умыла, мом кўштет – чыла шукта.

Настя ЗАХАРОВА,
1-ше класс.
Волжский, Сотнур.

Млан-дымбалне эн йытыра пырыслан маргай шотлалтеш. Тудо капше дене Российысе пырыс гаяк, но леопард-ла коеш. Маргай Кечывалвел Америкыште ила.

Палаш огай

Пырысем

Мыйын уло пырысем, Ош тўсанжым йōратем. Шем чулка гай йолжо тудын, Почшо шеме аваж гай. Кас шумек, колям куча, Эр велеш мален колта.

Миляуша САМИГУЛЛИНА.
Морко, Нурўмбал.

Шотланд тукым

Тесси пырысем кечыше пылышан шотланд тукым гыч. Тудо ик ияш. Пеш ласка, ок удыро, иктаж-мо ок келше гын, коранеш веле. Пеленем малаш йōрата. Тудлан изи кўпчыкым ургенам. Мом пуэт – тудым кочкеш, огеш кычалтыл. Мый тудым пеш йōратем.

Маша ТОЙМЕТОВА.
Йошкар-Оласе 21-ше номеран школ.

Саклен илат

Мыйын кум пырысем уло. Нуно икте-весыштым саклен илат. Пырля ик ате гыч кочкыт. Уремыште почела кудалыштыт.

Наталья СИДОРОВА, 4-ше класс.
Татарстан, Мамадыш, Кугу Шия.

Куды-

вечыште пий да чыве-влак коштыныт. Рвезе нунын йолыштым шотлен. 10 йол лектын. Кудывечыште мыняр чыве да мыняр пий лийыныт?

Шокшо салам

Пийна йўшитō дечын лўдын. Пōрт окнашке йўшит онча. Коя пырыс янда гочын Пийлан саламым колта.

Алина КУЗНЕЦОВА.
Морко, Эгерсола.

Пийым пукшо.

«К» буква дене

Коротков Кирилл, Кондратьев Коля келшат. Кирилл Колялан күштен каласа:
- Кочатлан кугурак колым кондо!

Коля кевытыш куржеш. Кочалан костенеч келшен. Кумытын колым күктен кочкыт.

Алина ПОЛУШИНА,
5-ше класс.
Советский, Ырша.

Вадим Байгильдин изаем Мирный олаште погран-войскаште служитлен.

Тушто

Тудо арала мемнам, Шурно пасум, чодыранам. Кечын чекым эскера – Шочмо элна ласкан ила.

Чодырам аралыза!

Х Чодыраште шүкшакым кодыман огыл. Пудыргышо янда ате кече ырыктыме дене тулым пижыктен кертеш.

Ача-изаланда каласыза:

Х чодыраште маслан але бензинан лапчыкыштым ынышт кудалте. Тудат чодыра пожарлан тўналтышым ыштен кертеш.

Роман АЛЕКСЕЕВЫН сўретше.
Пошкырт кундем, Дўртыльё, Чарлак.

Шукерте огыл мўнгў пўртылын. Алёша шольыжо тудым пеш вучен. Кушкын шумек, тудат тале пограничник лийнеже.

Ангелина ИСИНБАЕВА.
Пошкырт, Калтаса,
Чашкаял.

12 шагат йўдым йўр йўреш. 72 шагат гыч ояр игечым вучыман мо?

Ваштут: гыч, 72 шагат. Тунат кече оо монт.

Марий ўдыр пеш чолга, Пашаланат пеш уста, Семже почеш тавалта, Сылне мурым муралта.

Диана СЕМЁНОВА.

Марий Турек, Арбор.
Авторын сўретше.

«Синоним» кроссворд

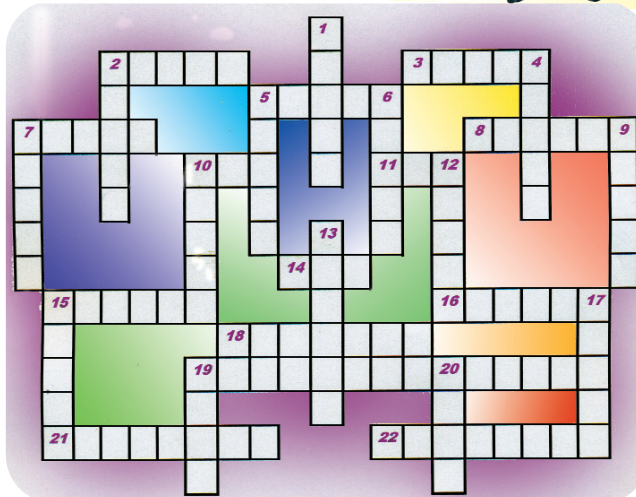
ШОЛА ГЫЧ ПУРЛАШКЕ: 2.Ныжылге. 3.Каласкалаш. 5.Мотор. 7.Йырым-йыр. 8.Шудалаш. 10.Чурий. 11.Радам. 14.Пасу. 15.Чием. 16.Тояш. 18.Пелен. 21.Жаньыле. 22.Нужна.

Кўшычын ўлыкў:

1.Кинде. 2.Амырчык. 4.Йыгаш. 5.Емыж. 6.Воктене. 10.Родо. 12.Ваштареш. 13.Иземаш. 15.Тыманмешке. 17.Пырче. 19.Чулым. 10.Лыжга.

Оля ЦАНДЕКОВА.

Волжский, Карай.

Индекс
Распечатать - 52713, МАП - 78574.
Тираж 1300 экз. Заказ 1664.
Формат - А-4-В.
Директор-тўн редактор
Л.В.СЕМЁНОВА.
E-mail: yamde_lji@mari-el.ru,
yamde_lji@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lji.ru,
Тел. 45-25-49(факс);
45-22-82.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
Марий Эл Республикесе культур, печать да национальность паша шотышто министерстве, "Ямде лий" газет" кугужаныш унитарный казенный предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций сферште да культур наследийым аралымаште законодательством шуктен шогымым эскерше Федеральный службыв Приволжский федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме. Номер - ПИ №ФС 18-1999, 2005 ий 10 февральыште пуымо.

Печатьш пуымо жап - 14-00, фактически - 13-00. Ак - кутырен келшыме почеш.

Авторын да редакцийын шоньмашыт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424006, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95.

Редакцийын да издательын адресше: 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20.

0+

31 май - Тамакым шупшмо ваштареш кучедалме кече

Закон илышыш пурен

Ўдыр-рвезе-влак, шарнеда, Россия Кугыжаныш Думо тамакым шупшмо шотышто законыш вашталтышым пуртен. Тидын нерген ятыр возенна, но эше ик гана ушештарена.

2013 ий 1 июнь гыч тамакым шупшаш ок лий:

❖ йоча площадкыште; ❖ шкollyшто, вузышто; ❖ стадионкышто; ❖ рестораныште; ❖ эллымверыште; ❖ вокзалкыште, аэропортышто; ❖ метрошто, портышто; ❖ подъездкыште, лифтыште, тўжика транспорткышто.

Пален лийза: кў законом пудырта, тудлан кугу штрафым тўлашыже логалеш. Тиде гына огыл, ик йонгылыш ошкыл волгыдо корно дене ошкылаш эшкыкым ыштен кертеш. Тидын нерген «Колышт, йолташем» лаштыкын вес номерыштыже лудса.

Снимкыште -

Кужеҥер район Токтайбеляк шкollyн тунемшыже Максим Изергин.

Тудын эн йўратыме семўзгарже - гитар.

Икымше гана коллеккше, гитар йўк туге келшен, эс-огыл кандаш менгым ончыде, Кужеҥер сымыктыш шкollyш шокташ тунемаш коштын!

«Пералте, гитарым

шокталте,

Кунам тыйым ўдыр

йодеш», - иктаж ўдыр

тыге муралта гын,

кузе шонедат, Максим

тореш

лиеш

мо?

Н.СЕМЕНОВА.

Сўретыште

эн куштылго аккорд-влакым ончыктым. Кў гитарым шокташ тунемнеже, Интернет - кугу польшкалыше.

Ой-кагаш

Йолташан лийнет гын,

- ✓ умылен да проститлен мошто;
- ✓ лишыл енетын шонымашыжым колышт;
- ✓ титакетым шижын мошто;

✓ коклаштыда келшыдымаш лектын гын, жапым ит шуйкале, вет кеч-могай сырымаш тендам икте-весе дечын ойырен кертеш;

✓ лишыл енетым нигунамат ит мыскыле, ит шўктаре.

Школ корно

Ошкылам эрдене

шкollyш

Йолташ-влак дене пырля.

Кажне ийын тиде корно

Чонышко шыкен пура.

Шарнымаш кодеш ушешна,

Шуко ий эрта гынат.

Она мондо ме ты верым -

Ушешна кодеш садак.

Арам огыл такыртенна

Шкollyш коштмо корнынам.

Уш-акылнам пойдаренна,

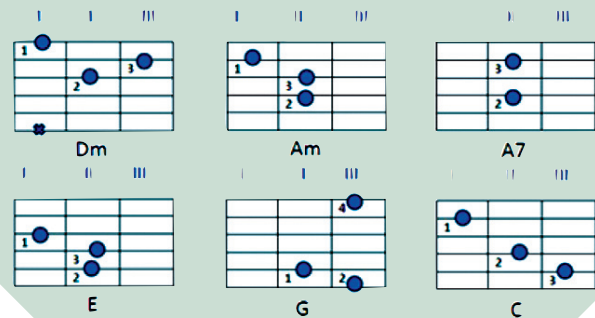
Вес у корным почына.

Мария ГРИГОРЬЕВА.

Морко, Шордўр.

Тений Марий
Элыште 11-ше классым 3091, а 9-ше классым 6000 утла ўдыр-рвезе тунем пытара.

Гитарым шокташ тунемына

Иктыже мыйын

«Кў мый лийнем?» - тиде йодыш кажне кечын уш-акыллем пудыратылеш. Вашешташлан ятыр шонаш, чыла иктешлаш, вуйым пудыратен, тўжвал тўсым ончалын, койыш-шоктышым шотыш налын радамлаш кўлеш, шонем. Ончылно ятыр корно уло. Иктыжым, шўмчонлан келшышым, чын ойырен моштыман. Тиде куштылго паша огыл. Ача-ава, родотукым, туныктышо-влак ой-кагашышт дене полшен кертыт, шонем.

Элина НИКОЛАЕВА.

Морко, Эгерсола.

Шўдў корно гыч иктыже - тыйын!
Мын ойыро!

Газетым Печать да массовый коммуникаций шотышто федеральный агентствын финанс полшымыж дене лукмо.

Чонетлан йӱсӱ – «Ушан»

«Калыклан психолого-педагогический полышым пуышо «Доверие» республиканский рӱдер» Марий Эл Республикысе кугыжаныш бюджет учреждений вуйлатышын алмаштышыже Елена Евгеньевна ЧУГИНА дене интервью.

– Йоча ушан телефонлан (рушлаже Детский телефон доверия) тӱналтышым неле илыш ситуацийыш логалше йоча-влакым поддержатлыше Фонд пыштен, – каласкала Елена Евгеньевна. – Марий Элыште тиде сомлым шукташ психологический полышым пуышо кум рӱдерлан ушаныме. Каласыман, тыгай телефон улмым пален наллек, модышлан шотлен, ончыч чӱчкыдын ондалкелан йыӱгыртеныт. Но вара семын умыленыт, чынжымак тиде телефон модыш огыл, а неле годым полыш кидым шуялтыше йолташ гай.

– **Мо шотышто йынгыртат?**

– Тӱрлӱ йодыш дене. Рвезе (але удыр) ала-кӱ дене сырен, ача-ава тудым огыт умыло, ешыште илыш шотдымо, шканже ике ок келше – кеч-мо нергенат ойлен кертыт. Ныл ияш йоча, шарналтеш, икана йомакым лудаш йодын. Южгунам мӱӱгылан пуымо урокым ыштен огыт керт да «Ушан телефонын» номерыш пӱтыралыт. Консультант кертмыж семын полша, а кудо предмет дене ок пале – ой-канашым пуа: вашмутым кушто, кӱ деч муаш лиеш.

– **Кунам подросткылан пеш чот неле, кунам тудым огыт умыло але мыскылат,**

тудо илыш дене чеверласашат ямде – тунам телефонышкыда йынгыртымыже шергакан...

– Чын, подростко жап – тиде кугыенгыш савырныме пагыт. Тунам организм вашталтеш, йочан психо-эмоциональный состоянийжат весе лиеш. Теве ешыште ава аракам подылаш йӱрата, ача уке, окса ок сите, тунам, мутат уке, подросткын нервыже лушка, ок чыте да илышыжымат пытараш ямде. «Ушан телефоныш» йыӱгыртымекше, тысе специалист-влак вашмутланымашым (диалогым) чоӱнат: мутланат, чонжым почыкташ тыршат.

Йошкар-Олаште Йоча ушан телефон 2010 ий октябрь гыч пашам ышта.

1989 ий 20 ноябрьште ООН-ын Генеральный Ассамблейже Йоча-влакын правашт шотышто Конвенцийым прииматлен. Тиде документ почеш «Кӱ тугай йоча?» йодышлан определенйым пуымо: **«Ребӱнком является каждое человеческое существо до достижения 18-летнего возраста».** Конвенцийын цельже – икшывын праважым аралымаш. Тӱн праваже-влак тыгай улыт: йочан илен лекмыже, виянмыже, тудым аралымаш да обществын илышыштыже чулым лияшыже йӱным ыштымаш. Ик тыгай йӱнжӱ – «Ушан телефон».

Йоча ушан телефон кажне ийын 17 майыште шкенжын кечыжым палемда.

«Ушан телефонын» принципше-влак

1. Лӱмнерым ончыктыде.

Йыӱгыртыше самырык ен шкенжын лӱмжым, фамилийжым, ийготышым, илыме вержым ок ойло гынат лиеш.

2. Нигӱ палаш ок тӱнал.

Телефон дене мо нерген мутланыммыда нерген те коктын гына – тый да консультант – палаш тӱнгалыда.

3. Ваш-ваш пагалымаш.

Консультант тыйым ни гунамат шӱктарен ок пелеште.

4. Эрыкан улат.

Йыӱгыртымеке, умбакыже мутланымет ок шу гын, кеч-могай жапыште телефонетым йӱртен кертат.

5. Полышым пуышо ен.

Психолог-консультант тыгай пашалан лӱмын тунемын, паша опытышо уло.

«телефоныш» йынгырте

– А трук телефонжым йорыкта?
– Тыгат лиеда. Но, шоныман, эн неле татыште йынгырген гын, удажымак окыште, чыла сай лиеш. «ЗВОНОК-МОЛЧАНИЕ» манмат лиеда. Йынгыртат, а шкешт шып улыт. Тыгай годымат консультант-влак, опытыштан эфтертен, пашаштым шуктат.

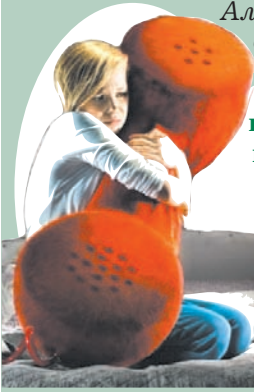
– Ача-ава ден йоча коклаште умылдымаш эреак лийын. Тудо кызытат уло. Иктаж примерым каласыза.

– Теве рвезе йынгырта: тудо шергакан телефонжым йомдарен, туге чот лудын, аваже пуштешак манын шонен. Мӱнгыжӱ каяш ок тошт. Куш пураш? Йолташ удыржын телефонжо гыч рудерышкына йынгырген, специалист тудын дене телефон дене мутланен, кузе тиде нелылык гыч лекме нерген умылтарен.

– Ялла гыч йынгыртат?

– Интернетла гыч шукын йынгыртат. Икте-весьит дене сырат, ӱпкелалтыт.

Але ача-авайт кужу жап огыт йынгырте але

Йоча кумыл пеш вичкыж. «Ўшан телефон» пеш йӱсӱ годым икшывын илышыжым арален кай – «Иктаж-мо лийын огыл? Кузерак илат?» маньны ойганен йынгырта.

Йоча-влак дене занятий эрта.

тат. Вес школыш тунемаш куснымек, адапаций жапыште нелылык лектеш – тунам йынгыртат. Ик ял гыч удыр сай огыл группировкыш логалын, йӱра аваже жапыштыже шижын, коктын рудерыште икмынар гана консультацийым эртышт: икымше гана толмыж годым удыр чыла шем вургемжым чиен, а кумшо ганалан вургемжым вайталтен, волгыдо тӱсаным чиен. Мучашлан «Мыланем тыгай группировко ок кӱл» манын чеверласыш. «Ўшан телефон» йолташ гаяк, тыйым тыште колыштыт, умылат, полшат. Школаште вашилиймашым эртарыме годым ме тидым эреак ойлена.

Л.СЕМЕНОВА мутланен.

«Ўшан телефоныш» йынгыргымекеыда, тендам колыштыт, ойгыдам умылат, полыш кидым шуялтат.
ШАРНЫЗА: КЕЧ-МОГАЙ НЕЛЫЛЫК ГЫЧАТ ЛЕКТАШ КОРНО УЛО!

Тӱшкан каҗашена

◆ Кумыл-да уке годым момыштеда?

(Тыгай вашмут-влак лийын кертыт: мурым (музыкым) колыштам. Компьютер дене модам. Книгам лудам. Шинчам куш онча, тушко каем... Йолташемлан йынгырте.)

◆ Можо сайрак: шкетын ойгырен шинчаш але ойгет нерген иктаж-кӱлан луктын каласаш?

◆ Кумылет волымо годым йолташет деч мом вучет?

Тыгай ситуаций годым тый момыштет ыле?

Кыдалаш класслаште тунемше-влаклан вариант:

КУЗЕ ПОЛШЕН КЕРТЕШ?

Мутлан, кунам йолташтым классыште ик рвезе эре обижая? Кунам йолташет ача-аваж дене эре вурседылеш, нигузеат кылым муын ок керт?

Кугурак класслаште тунемше-влаклан вариант:

Мутлан, кунам йолташет келшыме удыржӱ (але рвезыже) дене сырен? Кунам палыдыме ег-влак йолташет деч оксам виешак шупшын налыт?

(Тыгай вашмут-влак лийын кертыт: иктаж-могай ой-каҗашым

пуаш. Тый але весе дене лийше тыгай случай нерген каласкалаш. Колышт налаш. Кугыен-влак семын «Шке титакан улат» манман огыл. Иктаж-мом онайын ойлен, кумылжым нӱлтгалаш. Тудлан «Ўшан телефоныш» йынгырташ темлаш.)

«Калыклан психолого-педагогический полышым пуышо «Доверие» республиканский рудер» Марий Эл Республикысе кугыжаныш бюджет учрежденийын «Ўшан телефонжо»:

88002000122 (яра)

9 шагат гыч 21 шагат

марте йынгырташ лиеш.

Тунемшылан паша верым темлат

Ончылно – кужу кенез каныш. Кугурак ийготан ўдыр-рвезе-влак, яра жапыште пашашке пурен, кеч изиш оксам ыштен налаш кумылан улыт, очыни. Теве У Торъял районысо калыклан паша вер шотышто рўдер ты йодышлан кугу тўткылыкым ойыра. 14-18 ияш ўдыр-рвезе-влаклан кажне ийын паша верым темла. Тидын шотышто рўдер вуйлатыше **Анатолий Арсентьевич ВОРОНЦОВ** (снимкыште) тыге ойла:

– Ме, тўн шотышто, начарын илыше ешлаште кушшо, тулык икшыве-влак дене пашам ыштена. Яра жапыштым айда-лийже ынышт эрtare манын, нунылан тунемме идалык деч вара але каникул годым паша верым муаш полшена.

Мутлан, їмаште 38 икшыве тыгай йўн дене пайдаланен. Тений 71 подросткым пашашке пурташ шонена. Кызытеш У Торъял районысо школ-интернат дене ойпидышым ыштенна. Визымше май гыч 13 ўдыр-рвезе урок деч вара школ пеленысе мландым кўнча, пушкыдемда, росотам шында, ачалыме, арұлыкым эскерыме сомылым шукта. Нуным снимкыште ұжыда.

Л.ГРИГОРЬЕВА мутланен.

У Торъял районысо калык-лан паша вер шотышто рўдер тений 25 ияш лўмгечыжым палемда. Ме, редакций пашаен-влак, шокшын саламлена. Волгыдо ончыкылыклан ўшанен, у сенымашке шуаш тыланена.

Закон тыге кўшта

Россий Федерацийын паша кодексше почеш, мемнан элыште 14 ийым темымеке, пашашке пураш лиеш. Ийготыш шудымо йоча-влакын паша кече кужытышт тыгай лийшаш:

- ◆ 14 гыч 16 ияш марте тунемше-влакын каникул годым – ик кечыште 5 шагат, арняште 24 шагат деч шуко огыл;
- ◆ тунемме жапыште – ик кечыште 2,5 шагат, арняште 12 шагат деч шуко огыл.
- ◆ 16 гыч 18 ияш марте ўдыр-рвезе-влакын каникул годым – ик кечыште 7 шагат, арняште 35 шагат деч шуко огыл;
- ◆ тунемме годым – ик кечыште 3,5 шагат, арняште 17,5 шагат деч шуко огыл.

Пашашке пураш тыгай документ-влак кўлыт:

паспорт, медицинский справке, ача-ава деч йодмаш, пашашке пуримо шотышто икшыве деч йодмаш. Паша верым пуышо вуйлатыше паша шотышто ойпидышым (трудовой договор) возышаш. Тушто йочан да вуйлатышын праваштым да шуктышаш сомылыштым, пашам ыштыме графикым да йўным, пашадар кугытым раш ончыктышаш. Пашашке налме шотышто шўдык (приказ) лийшаш.

- ◆ 18 ийым темыдыме подросткылан тергыме жап лийшаш огыл.
- ◆ Йоча-влакым йўдым да жап деч шуко пашам ыштыкташ ок лий.
- ◆ Тазалыклан энгекым кондышо да неле производствылашке подростко-влакым пашашке налаш ок лий.
- ◆ Тунемме годым пашам ыштыме жап шинчымашым налашлан чарак лийшаш огыл.